

POSIBILE RITUALURI FUNERARE LA TURDAȘ-LUNCĂ, JUD. HUNEDOARA, ÎN CADRUL CULTURILOR TURDAȘ ȘI PETREȘTI

DE

SABIN ADRIAN LUCA^{*}, FLORENTIN PERIANU^{**}

Abstract:

This article is a synthesis of the archaeological excavations from Turdaș-„Luncă” site, Hunedoara County, with a special focus on the burial rite and ritual of the Turdaș and Petrești cultures, carried out between 1992 and 2019. This lines will include the synthesis of some discoveries that have been made in the last 30 years at Turdaș-„Luncă”, Hunedoara County. These finds are a series of round, oval, trapezoidal, triangular, or rectangular pits, sometimes with rounded corners, very well burned on the inside and filled with ash and charcoal resulted from combustion. The incineration and the inhumation necropolis show, by the way that the deceased were deposited by the clear location in relation to the discovered fences/palisades for bringing a surplus of strength to them, a cultic contribution necessary for anyone who wants to enter to the settlement through the defense system and individualization to think twice if they also face the spiritual defense of the group. The way in which both incineration and inhumation graves are organized could also show a “ritual defense” if we think about the fact that the incinerated and the inhumated people represent those outside the fortification, the incineration and burial procedures being, in fact, a direct warning to them. Perhaps that is why incineration is so strong and the inhumation of all discovered graves shows an obvious lack of rules for both orientation and deposition of the deceased in the pit (various positions, limbs that do not necessarily respect the anatomical arrangement or unnatural positions of the head).

Keywords: Turdaș-„Luncă”; Neolithic and Eneolithic; Turdaș and Petrești cultures; incineration and the inhumation necropolis; Transylvania; Romania.

Aceste rânduri cuprind sinteza unor descoperiri care au fost realizate în ultimii 30 de ani la Turdaș-Luncă, județul Hunedoara. Aici vor fi analizate două categorii de complexe aparte. Astfel, o prima grupă de descoperiri se referă la o serie de gropi rotunde, ovale, trapezoidale, triunghiulare sau dreptunghiulare, uneori cu colțurile rotunjite, foarte bine arse pe interior și umplute cu cenușa și cărbunele rezultate în urma arderii intense. Asupra lor ne-am exprimat scurte opinii cu ocazia primei publicări sintetice a săpăturii preventive din 2011¹ și, mai apoi, în volumele în care au fost

---

^{*} Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, sabinadrian.luca@ulbsibiu.ro.

^{**} Muzeul Național Brukenthal din Sibiu, florentin_florentin13@yahoo.com.

¹ LUCA (coord.) 2012: 55-73.

prezentate rezultatele cercetărilor arheologice dintr-o parte a zonei A a sitului, efectuate în 2011². Odată cu volumul II.1, am lansat și o analiză sintetică a tuturor gropilor de acest fel descoperite între anul 2011 și 2019 prin cercetări preventive³.

Într-o primă fază am fost tentați să considerăm aceste complexe arheologice ca provenind de la un soi de construcții pe piloni, platforme, având un scop greu de înțeles. Cu timpul, ne-am dat seama că această idee este complet eronată din motivele pe care le vom discuta în continuare.

Am observat că marea majoritate a acestor gropi sunt orientate E-V, cu câteva excepții (abateri pe axele NE-SV, NV-SE și N-S) (Tab. III). Mai mult, se poate observa în plan că toate aceste complexe sunt așezate în șiruri dispuse aproximativ la mijlocul distanței dintre gardurile/palisadele fortificației⁴. Astfel, au fost surprinse minim trei astfel de șiruri pe latura de sud a fortificației, deși s-a constatat că o mare parte din această latură a fost distrusă prin lucrări realizate în secolul XIX și XX (de execuția unei căi ferate astăzi nefuncțională, de secol XIX și a uneia duble, de secol XX, astăzi funcțională; de construirea șoselei DN7; de îngroparea a trei conducte de gaz de mari dimensiuni; precum și de șanțuri pentru ușurarea scurgerii apelor pluviale și de alte terasări). Cele mai vechi distrugerii de mare amploare sunt cele datorate unor construcții de epocă romană și a altora de epocă medievală, surprinse de noi în săpăturile preventive⁵. Prin urmare, se poate aprecia că minim două-trei șiruri de astfel de gropi au fost distruse de intervențiile umane de-a lungul istoriei. Aici remarcăm faptul că o parte a gropilor păstrează un strat de lipitură, foarte bine ars, după realizare, pe jumătatea superioară a lor. De asemenea, sunt și un număr mai mic de gropi cu lipitura păstrată pe întreg peretele acesteia. Analizând gropile supuse acestui proces de ardere puternică, constatăm că la majoritatea acestora se observă o lipire a marginilor cu lut după ce s-a efectuat săpătura lor.

În marea majoritate a gropilor s-a constatat că sunt pline cu cenușa rezultată în urma arderii aproape până la conturarea arsurii (stratul de cenușă ajunge până la 0,10-0,25 m sub buza superioară). În multe dintre gropi, pe fundul acestora, se mai păstrează resturi de cărbune masiv. Deci, trebuie să remarcăm faptul că se tăia lemn masiv și se întreținea arderea până la vitrifierea marginilor cu bucăți de lemn mai subțire și uscat, care se arunca în timpul arderii doar în groapă, nu și peste marginea acesteia fiindcă în nici un caz din cele cercetate nu au fost descoperite arsuri peste partea conturată a acestor complexe. Cu alte cuvinte, aceste amenajări nu au fost ruguri dispuse peste groapă, ci combustia a fost dirijată doar spre interiorul complexelor, pentru arderea intenționată a conținuturilor acestora.

Cât privește forma gropilor, ele sunt dreptunghiulare, ovale, trapezoidale, triunghiulare și, în sfârșit, rotunde. Gropile dreptunghiulare au dimensiuni diferite, care încep de la lungimea de 0,58 m până la 2,10 m. Lățimea gropilor este cuprinsă între 0,28 m și 1 m. Adâncimea acestora a fost surprinsă la cote diferite, de la -0,20 m la -0,82 m. Sunt și elemente care atrag atenția într-un mod cu totul deosebit și par a fi rezultatul unei practici repetitive cu o semnificație aparte (un posibil ritual?), legate în mod direct de omul/oamenii care locuia/locuiau în acest sit. Spre exemplu, în ultima parte a stratului de umplutură a gropii (până la -0,30-0,40 m de la nivelul de sus al arsurii) s-au aruncat resturi de unelte din piatră cioplită sau șlefuită.

---

² LUCA 2019a: 87-90, 97-98.

³ LUCA 2019: 54-133, vezi Capitolul II – Studiu de caz numărul I. Sistemul ritualic de folosire a focului.

⁴ LUCA 2019: 134-137.

⁵ Acestea se află în sectoarele F și G și sunt în curs de publicare.

Una dintre uneltele prezente în acest strat superior al complexelor este toporul de piatră șlefuit specific neoliticului, care s-a folosit fragmentar (partea dinspre tăiș: C. 194/B, C. 222/B; partea opusă tăișului: C. 223/B). A doua categorie de unelte specific neolitice, aflate în partea superioară a stratului de cenușă, sunt uneltele din piatră cioplită realizate din silex (un fragment silex – C. 187/B, C. 195/B, C. 196/B; două fragmente silex – C. 204/B; un fragment gratoar – C. 196/B). Remarcăm faptul că acestea reflectă existența mai multor tipuri de ocupații. Un obiect care pare a face parte din aceeași categorie este o bucată de corn de cerb ce a fost descoperit în complexul C. 245/B. Toate aceste trei categorii de piese arheologice nu prezintă urme de ardere. Această observație ne indică faptul că piesele au fost aruncate în cenușa gropii după ce arderea generală fusese încheiată și s-a realizat acoperirea cu pământ a resturilor acestora.

Analizând toate observațiile înregistrate din timpul efectuării golirii acestor complexe, am constatat că în conținutul stratului de cenușă mai apăreau și foarte rare fragmente ceramice care aparțineau, fără îndoială, speciei semifine sau uzuale a ceramicii Turdaș. Într-un singur caz (C. 161/F) a fost descoperit într-un colț al gropii un vas întreg, specific orizontului cultural Turdaș, de factură uzuală, neornamentat, care a fost așezat către partea superioară a gropii. În vas nu exista decât pământ. În multe dintre acestea s-a constatat existența unor resturi arheologice calcificate, arse extrem, care au lăsat doar urme în umplutură, transformându-se în praf la simpla atingere, sau resturi de mici dimensiuni a unor fragmente de os. Desigur că în momentul cercetărilor aceste resturi au fost prelevate fără alte adăugiri. Într-un caz, aflat în zona C, în partea superioară a umpluturii cu cenușă a fost descoperit și un rest de calotă umană care pare a fi a unui adolescent.

Luând în considerare toate aceste aspecte credem că ne aflăm în fața unei posibile necropole de incinerare cu caracteristici aparte, neobservate de arheologi până astăzi datorită săpăturilor de mică amploare din Transilvania. Necropola are un caracter deosebit deoarece incinerarea a fost realizată într-o groapă, arsă anterior, în care se depunea decedatul într-o poziție forțată și, mai apoi, se continuă arderea, încetul cu încetul, până la transformarea totală în cenușă a defunctului. Mai apoi se făceau și libații, care presupunea și aruncarea unor piese de piatră, os sau alte materiale folosite în decursul vieții de persoana incinerată. Groapa arsă se astupa cu pământ și probabil primea și un semn tombal. În opinia noastră este singura explicație pentru faptul că nu există intersecții de astfel de gropi decât într-un singur caz⁶. Și în acest caz intersecția este de foarte mici dimensiuni și poate fi rezultatul neatenției celor care le-au săpat.

Cronologia absolută a acestui cimitir de incinerare este: RoAMS 1245.108 – 6233±42 BP (C. 204) (5309-5194 (55,6%); 5181-5060 (39,8%) calBC) – RoAMS 1259.108 – 5917±36 BP (C. 1692) (4897-4866 (4,9%); 4851-4712 (90,5%) calBC). Astfel că toate cele 14 date absolute se înscriu în cronologia relativă propusă de noi pentru sit în fazele I și II ale culturii Turdaș⁷.

Din numărul total de 94 de gropi ale cimitirului de incinerare umană, cele datate sunt în număr de 14 (83/A; 88/A; 187/B; 194/B; 204/B; 210/B; 217/B; 218/B; 233/B; 351/B; 1508/B; 1591/B; 1673/B; 1692/B).

Această încadrare cronologică relativă și absolută (în fazele I și II ale culturii Turdaș) este confirmată și de o intersecție din zona B între complexul C. 210 (tăiat oblic) și palisada fazei III a culturii Turdaș, tăiată, la rândul ei, de cea mai nouă palisadă de acolo, aparținând culturii Petrești. Aceasta din urmă taie ambele complexe, fiind la mijlocul acestora.

⁶ LUCA 2019: 128-129, Complexul 159 A și B, foto 246-249, plan 89.

⁷ LUCA *et al.* 2020: 30-32, Tab. IV-VI.

Încă un caz deosebit este cel al complexului C. 201, care a fost intersectat de o depunere de copil înhumat, denumit de noi C. 201A și datat 5697 ± 59 BP (RoAMS 1782.108 – 4691-4442 (90,4%), 4442-4395 (3,4%), 4386-4370 (1,7%) calBC)⁸. Uităndu-se de faptul că exista groapa de incinerare a complexului C. 201, după câteva sute de ani a fost îngropat cel mai probabil acest copil.

Posibilele complexe funerare, dispuse în șiruri, cel puțin pe latura de sud a sitului fortificat, au avut cel mai probabil un profund rol ritualic dublând gardurile/palisadele succesive.

Profesorul Gh. Lazarovici ne-a atras atenția asupra faptului că a descoperit unul sau două astfel de complexe în săpăturile domniei sale din situl de la Balta Sărată, oraș Caransebeș, jud. Caraș-Severin⁹. Din păcate, fotografia cu complexul identic cu cele publicate de noi nu a fost inclusă în această lucrare.

Descoperirile noastre făcute în situl de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂, arată încă un obicei foarte rar întâlnit sau dovedit de săpături arheologice în siturile neolitice din Transilvania și, anume, folosirea de artefacte¹⁰ în cadrul ritualurilor funerare¹¹.

***

Tot legat de riturile și ritualul funerar uman, menționăm aici un alt obicei de înmormântare surprins cu ocazia acestor săpături preventive. Astfel, așa cum am văzut și mai sus, în timpul cercetărilor noastre au apărut și posibile morminte de inhumație¹². Principalele caracteristici ale acestor înmormântări sunt descrise pe larg în lucrarea menționată la nota 12, deci nu mai are sens să reluăm discuția în aceste rânduri. Despre mormântul de copil, care intersectează un complex din necropola de incinerare, am discutat și câteva rânduri mai sus în acest articol. Mai există și alte morminte de inhumație, care nu au fost datate cu radiocarbon, dar respectă aceleași reguli ale practicii de înmormântare¹³.

Din punct de vedere cronologic, mormintele se pot încadra în faza I/II a culturii Turdaș: RoAMS 1777.108 – 5933±57 BP (C. 1814) (4954-4687 (94,4%); 4986-4971 (1%) calBC); în faza II/III a acestei culturi: RoAMS 1779.108 – 5835±62 BP (C. 157) (4841-4540 (95,4%) calBC); în faza III a culturii Turdaș: RoAMS 1783.108 – 5819±57 BP (C. 2054) (4800-4537 (94,3%); 4831-4816 (1,2%) calBC); dar și în cadrul culturii Petrești: RoAMS 1781.108 – 5722±54 BP (C. 1043) (4705-4451 (95,4%) calBC); RoAMS 1782.108 – 5697±59 BP (C. 201A) (4691-4442 (90,4%); 4442-4395 (3,4%); 4386-4370 (1,7%) calBC); RoAMS 1784.108 – 5493±56 BP (C. M1/2018-2019) (4453-4241 (95,4%) calBC).

Comparând aceste date cu cele din necropola de incinerare se observă faptul că înhumările încep pornind din fazele I/II-II ale culturii Turdaș, iar odată cu faza III a culturii Turdaș nu mai sunt

⁸ LUCA *et al.* 2022: 6-7.

⁹ LAZAROVICI 2020: 115-176 (Capitolul III. Balta Sărată în vremea culturii Vinča); p. 203-240 (Capitolul V.1. Complexe de cult de la Balta Sărată. Cultura Vinča).

¹⁰ S-a descoperit o calotă umană decupată în așa mod încât poate fi folosită drept recipient pentru servirea lichidelor. Aceasta a fost și datată absolut: Deb-5765: 6070±70 BP. Celelalte date radiocarbon din același complex arată un orizont mai nou: Deb-5762: 5825±60 BP; Deb-5775: 5790±55 BP. Calota este datată relativ în faza I a culturii Turdaș pe când complexul în sine este contemporan cu faza III a culturii Turdaș. Astfel, se poate spune că locuitorii turdășeni foloseau pentru ritualuri specifice și bunuri culturale mult mai vechi, având o semnificație simbolică deosebită pentru cei din locuința cercetată. LUCA 2001: Pl. VI-VIII.

¹¹ LUCA 1997: 34-35; LUCA 2001: 48-50, Pl. VI-VIII.

¹² LUCA *et al.* 2022.

¹³ ROSKA 1941: 8-9; LUCA 2001: 49; LUCA 2001: 50, plan 4-b.

descoperite și morminte de incinerare. Avem însă în faza III sau III/IV a culturii Turdaș și singurele descoperiri care atestă o necropolă de inhumație realizată după criteriile clasice, acestea fiind descoperite în săpăturile arheologice de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂¹⁴. Poate că este o situație care se datorează doar stadiului cercetărilor arheologice din siturile neolitice din Transilvania.

În timpul cercetărilor a fost observat un lucru interesant care ține de faptul că înmormântările s-au realizat în majoritatea cazurilor în apropierea imediată a gardurilor/palisadelor, iar posibilele complexe funerare nu au fost intersectate de alte gropi sau elemente de construcție, ceea ce poate însemna că se evidențiau în cadrul așezării prin semne tombale nepăstrate însă până în prezent.

Numărul ridicat de descoperiri atrage însă atenția asupra faptului că acest gen de înmormântări ar putea să facă parte dintr-un tip special de necropolă, având aceeași semnificație ca și cea a necropolei de incinerare, și, anume, una profund rituală.

În săpăturile mai noi au fost descoperite astfel de înmormântări având legături cu o fortificație, care exista în perioada de evoluție a culturii Turdaș și a culturii Petrești la Pianu de Jos¹⁵ (Poz-61984 - 5775±35 BP (M1) (după datele stratigrafice și cronologice absolute din cercetarea de la Turdaș, aceasta se înscrie în faza III) (4713-4542 (95,4%) BC); Poz-61985 - 5810±35 BP (M2) (după datele stratigrafice și cronologice absolute din cercetarea de la Turdaș, acesta se înscrie în Turdaș III) (4767-4756 (1,7%); 4729-4551 (93,7%) BC); Poz-67986 - 5725±35 (M3) (după datele stratigrafice și cronologice absolute din cercetarea de la Turdaș, acesta se înscrie în Turdaș III?) (4686-4486 (95,4%) BC))¹⁶.

Este greu de înțeles care sunt caracteristicile tipologico-stilistice ale materialului ceramic sau ale altor categorii de materiale arheologice, care pot reprezenta elemente de datare relativă a acestor trei înmormântări. De altfel, nu se poate observa foarte clar în niciun plan care este corelația între locuințele Petrești și depunerile Turdaș.

Inventarul mormintelor de inhumație este la fel de sărac ca și cel al mormintelor aflate în cimitirul de incinerare Turdaș (Tab. V-VI).

Intersecția dintre cele două modalități de înmormântare, în ani, începe cu 5933±57 BP (C. 1814-Turdaș I/II). Încheierea aparițiilor mormintelor de incinerare în anul 5917±36 BP (C. 1692-Turdaș II) dovedește aproape cu certitudine că, de fapt, odată cu faza II a culturii Turdaș „moda” realizării incinerării apune lăsând loc practicii de protejare rituală a sitului prin înhumare.

***

În sfârșit, nu putem să nu facem legătura între acest mod de comportament și de ritualizare prin împrejmuire a așezării cu rânduri multiple de garduri/palisade cu o piesă din lut, donată de S. Torma Muzeului de Istorie din Cluj-Napoca¹⁷. Este vorba despre un disc din lut rotund, care are către margini trei rânduri circulare de incizii, care ar putea simboliza/sușține tocmai această idee, conform căreia comunitățile neolitice de aici își împrejmuiiau cu astfel de elemente așezarea, care ar putea avea pe lângă un rol de apărare și unul de individualizare a acestor populații față de lumea din exterior.

---

¹⁴ LUCA 1997: 34-35.

¹⁵ BEM 2015.

¹⁶ BEM 2015: 107-109.

¹⁷ LUCA (coord.) 2012: 44, Fig. 4.

Necropola de incinerare și cea de înhumare arată, prin modul de depunere a decedaților și prin localizarea clară față de gardurile/palisadele descoperite, că aduc un surplus de forță magico-religioasă acestora, un aport cultic necesar pentru ca oricine vrea să pătrundă în așezare prin sistemul de apărare și individualizare respectiv să se gândească bine dacă își doresc să înfrunte nu numai rezistența fizică ci și apărarea spirituală a grupului.

Modul în care sunt organizate atât mormintele de incinerare cât și cele de înhumare ar putea arăta și o „apărare ritualică” dacă ne-am gândi și la faptul că procedurile de incinerare și îngropare ar reprezenta pentru cei din afara fortificației o atenționare directă la adresa acestora. Poate că de aceea incinerarea este atât de puternică iar practica înhumării întâlnită în toate mormintele descoperite arată o lipsă evidentă de reguli atât de orientare cât și de dispunere a decedatului în groapă (poziții diverse, membre care nu respectă neapărat dispunerea anatomică sau poziții nefirești ale capului).

Tabel I. Turdaș-Luncă. Posibile „morminte rituale” (umane?).

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
1.	Complex 83; zona A ¹⁸	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 1,25 x 0,50 x -0,75 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1246.108 6116±39 BP	2σ (95,4% probabilitate): 5208-4947 calBC.	Orientare NE-SV
2.	Complex 84; zona A ¹⁹	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 2 x 0,60 x -0,60 m	Turdaș, faza III?	-	-		Orientare N-S
3.	Complex 88; zona A ²⁰	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 1,71 x 0,43 x -0,83 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1244.108 5987±31 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4956-4790 calBC.	Orientare NE-SV
4.	Complex 186; zona B ²¹	Dreptunghiulară; 1,55 x 0,47 x -0,40 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
5.	Complex 187; zona B ²²	Dreptunghiulară; 1,28 x 0,45 x -0,45 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1240.108 6124±33 BP	2σ (95,4% probabilitate): 94.5% - 5209-4979 calBC; 0.9% - 4970-4964 calBC.	Orientare NE-SV; Fragment silex
6.	Complex 192; zona B ²³	Dreptunghiulară cu o latură mai îngustă și arcuită; 1,32 x 0,51 x -0,22 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
7.	Complex 193; zona B ²⁴	Dreptunghiulară cu laturile de la capete înguste și arcuite; 1,65 x 0,45 x -0,48 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V

¹⁸ LUCA 2019: 54-55, plan 5, tab. I; LUCA 2019a: 87-88; LUCA *et al.* 2020: 32, tab. VI, RoAMS 1246.108.

¹⁹ LUCA 2019a: 89-90, plan 23, foto 102-103.

²⁰ LUCA 2019: 55, tab. II; LUCA 2019a: 97-98, foto 117; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1244.108.

²¹ LUCA 2019: 56, foto 65-66, plan 7.

²² LUCA 2019: 56-58, foto 67-69, plan 8, tab. III; LUCA *et al.* 2020: 32, tab. VI, RoAMS 1240.108.

²³ LUCA 2019: 58-59, foto 70-71, plan 9.

²⁴ LUCA 2019: 59-60, foto 72-73, plan 10.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
8.	Complex 194; zona B ²⁵	Dreptunghiulară cu laturile de la capete înguste și arcuite; 1,52 x 0,48 x -0,60 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1247.108 6094±34 BP	2σ (95,4% probabilitate): 9.9% - 5207-5150 calBC; 0.5% - 5136-5129 calBC; 1.1% - 5120-5107 calBC; 83.7% - 5081-4908 calBC; 0.2% - 4862-4859 calBC.	Orientare NE-SV; Fragment topor (partea dinspre tăiș)
9.	Complex 195; zona B ²⁶	Dreptunghiulară cu laturile de la capete arcuite; 1,48 x 0,48 x -0,62	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V; Vârf lamă silex
10.	Complex 196; zona B ²⁷	Dreptunghiulară cu laturile de la capete arcuite; 1,95 x 0,82 x -0,75 m	Turdaș	-	-	-	Orientare NV-SE; Gratoar silex; Fragment ceramic Turdaș.
11.	Complex 197; zona B ²⁸	Rotundă; 0,80 x 0,80 x -0,35 m	Turdaș	-	-	-	-
12.	Complex 198; zona B ²⁹	Dreptunghiulară cu laturile de la capete arcuite; 1,85 x 0,48 x -0,45 m	Turdaș	-	-	-	Orientare NV-SE
13.	Complex 199; zona B ³⁰	Dreptunghiulară cu lateralele înguste arcuite/ascuțite; 0,98 x 0,46 x -0,38 m	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V
14.	Complex 200; zona B ³¹	Dreptunghiulară cu lateralele de la capete arcuite; 1,78 x 0,50 x -0,30-0,40 m	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V
15.	Complex 201; zona B ³²	Dreptunghiulară cu lateralele de la capete arcuite; 1,89 x 0,40 x -0,35 m	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V
16.	Complex 202; zona B ³³	Dreptunghiulară cu pereții laterali văluriți și capetele rotunjite; 1,55 x 0,28 x -0,35 m	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V
17.	Complex 203; zona B ³⁴	Dreptunghiulară; 1,09 x 0,55 x -0,42 m	Turdaș	-	-	-	Orientare E-V
18.	Complex 204; zona B ³⁵	Rotundă; 1,22 x 1,22 x -0,28 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1245.108 6233±42 BP	2σ (95,4% probabilitate): 55.6% - 5309-5194 calBC; 39.8% - 5181-5060 calBC.	Vârf din silex

²⁵ LUCA 2019: 60-61, foto 74-78, plan 11, tab. IV; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1247.108.

²⁶ LUCA 2019: 61-62, foto 79-81, plan 12.

²⁷ LUCA 2019: 62-64, foto 82-89, plan 13.

²⁸ LUCA 2019: 64-65, foto 90-91, plan 14.

²⁹ LUCA 2019: 65-66, foto 92-95, plan 15.

³⁰ LUCA 2019: 66-67, foto 96-99, plan 16.

³¹ LUCA 2019: 67-68, 100-103, plan 17.

³² LUCA 2019: 68-69, 104-105, plan 18.

³³ LUCA 2019: 69-72, foto 107-108, plan 19.

³⁴ LUCA 2019: 72, foto 109-110, plan 20.

³⁵ LUCA 2019: 73-74, foto 111-114, plan 21, tab. V; LUCA *et al.* 2020: 32, tab. VI, RoAMS 1245.108.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
19.	Complex 205; zona B ³⁶	Rotundă; 1,05 x 1,05 x -0,28 m	Turdaș	-	-		-
20.	Complex 206; zona B ³⁷	Ovală; 1,15 x 0,74 x -0,53 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
21.	Complex 207; zona B ³⁸	Rotundă; 0,95 x 0,95 x -0,42 m	Turdaș	-	-		-
22.	Complex 208; zona B ³⁹	Rotundă; 0,91 x 0,91 x -0,45 m	Turdaș	-	-		-
23.	Complex 209; zona B ⁴⁰	Ovală; 0,98 x 0,80 x -0,51 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
24.	Complex 210; zona B ⁴¹	Dreptunghiulară cu lateralele scurte arcuite; 1,88 x 1,00 x -0,27 m	Turdaș, faza I	Tăiat de palisadă Turdaș, faza III, tăiată la rândul ei de palisadă Petrești	RoAMS 1242.108 6100±31 BP	2σ (95,4% probabilitate): 11.4% - 5207-5150 calBC; 0.6% - 5136-5129 calBC; 1.2% - 5120-5106 calBC; 83.7% - 5081-4908 calBC; 0.2% - 5099-5096 calBC; 82% - 5081-4935 calBC.	Orientare E-V
25.	Complex 215; zona B ⁴²	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite; 3,20 x 0,95 x -0,75 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
26.	Complex 216; zona B ⁴³	Semirotundă; 1,15 x 0,74 x -0,32 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
27.	Complex 217; zona B ⁴⁴	Dreptunghiulară cu lateralele scurte drepte; 1,28 x 0,34 x -0,46 m	Turdaș, faza II	-	RoAMS 1249.108 5885±33 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4835-4691 calBC.	Orientare E-V
28.	Complex 218; zona B ⁴⁵	Dreptunghiulară cu una din laturile scurte dreaptă și cealaltă rotunjită; 1,37 x 0,72 x -0,54 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1248.108 6027±30 BP	2σ (95,4% probabilitate): 5001 - 4839 calBC.	Orientare E-V
29.	Complex 219; zona B ⁴⁶	Rotundă; 0,68 x 0,68 x -0,34 m	Turdaș	-	-		-
30.	Complex 220; zona B ⁴⁷	Dreptunghiulară; 0,80 x 0,64 x -0,20 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
31.	Complex 221; zona B ⁴⁸	Dreptunghiulară cu laturile scurte și colțurile drepte; 1,18 x 0,37 x -0,47 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V

³⁶ LUCA 2019: 74-75, foto 115-117, plan 22.

³⁷ LUCA 2019: 75-76, foto 118-121, plan 23.

³⁸ LUCA 2019: 76-77, foto 122-125, plan 24.

³⁹ LUCA 2019: 77, foto 126-127, plan 25.

⁴⁰ LUCA 2019: 77-78, foto 128-131, plan 26.

⁴¹ LUCA 2019: 78-80, foto 132-134, plan 27, tab. VI; LUCA *et al.* 2020: 32, tab. VI, RoAMS 1242.108.

⁴² LUCA 2019: 80-81, foto 135-136, plan 28.

⁴³ LUCA 2019: 81-82, foto 137, plan 29.

⁴⁴ LUCA 2019: 82-83, foto 138-139, plan 30, tab. VII; LUCA *et al.* 2020: 30, tab. IV, RoAMS 1249.108.

⁴⁵ LUCA 2019: 83-84, foto 140-141, plan 31, tab. VIII; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1248.108.

⁴⁶ LUCA 2019: 84, foto 142-143, plan 32.

⁴⁷ LUCA 2019: 85-86, foto 144-146, plan 33.

⁴⁸ LUCA 2019: 86-87, foto 147-148, plan 34.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
32.	Complex 222; zona B ⁴⁹	Ovală; 0,70 x 0,55 x -0,60 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V; Fragment topor (partea dinspre tăiş)
33.	Complex 223; zona B ⁵⁰	Rotundă; 1,20 x 0,70 x -0,15 m	Turdaș	-	-		Fragment topor (partea opusă tăişului)
34.	Complex 225; zona B ⁵¹	Rotundă; 0,76 x 0,76 x -0,52 m	Turdaș	-	-		-
35.	Complex 226; zona B ⁵²	Ovală; 1,03 x 0,65 x -0,38 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
36.	Complex 227; zona B ⁵³	Dreptunghiulară cu o margine laterală puternic arcuită; 1,35 x 0,58 x -0,20 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
37.	Complex 228; zona B ⁵⁴	Trapezoidală cu marginile scurte puțin arcuite; 1,10 x 0,84 x 0,65 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
38.	Complex 230; zona B ⁵⁵	Dreptunghiulară cu o latură scurtă ușor curbată; 0,80 x 0,56 x -0,20 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
39.	Complex 231; zona B ⁵⁶	Rotundă; 0,88 x 0,88 x -0,55 m	Turdaș	-	-		-
40.	Complex 232; zona B ⁵⁷	Dreptunghiulară cu laturile scurte puternic arcuite; 1,08 x 0,50 x -0,50 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
41.	Complex 233; zona B ⁵⁸	Rotundă; 0,86 x 0,86 x -0,56 m	Turdaș, Faza I	-	RoAMS 1260.108 6120±40 BP	2σ (95,4% probabilitate): 5209 - 4953 calBC.	-
42.	Complex 234; zona B ⁵⁹	Ovală; 0,84 x 0,52 x -0,55 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
43.	Complex 235; zona B ⁶⁰	Rotundă; 0,66 x 0,66 x -0,35 m	Turdaș	-	-		-
44.	Complex 236; zona B ⁶¹	Dreptunghiulară cu laturile scurte	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE

⁴⁹ LUCA 2019: 87, foto 149-150, plan 35.

⁵⁰ LUCA 2019: 88-89, foto 151-153, plan 36.

⁵¹ LUCA 2019: 89-90, foto 154-155, plan 37.

⁵² LUCA 2019: 90, foto 156-157, plan 38.

⁵³ LUCA 2019: 91, foto 158-159, plan 39.

⁵⁴ LUCA 2019: 91-92, foto 160-161, plan 40.

⁵⁵ LUCA 2019: 92, foto 162, plan 41.

⁵⁶ LUCA 2019: 92-93, foto 163, plan 42.

⁵⁷ LUCA 2019: 93, foto 164-165, plan 43.

⁵⁸ LUCA 2019: 93-94, foto 166-167, plan 44, tab. IX; LUCA *et al.* 2020: 32, tab. VI, RoAMS 1260.108.

⁵⁹ LUCA 2019: 94-95, foto 168-169, plan 45.

⁶⁰ LUCA 2019: 95-96, foto 170, plan 46.

⁶¹ LUCA 2019: 96, foto 171-172, plan 47.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
		rotunjite; 1,23 x 0,60 x -0,45 m					
45.	Complex 237; zona B ⁶²	Dreptunghiulară cu o latură scurtă rotunjită iar cealaltă dreaptă; 0,58 x 0,51 x -0,35 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
46.	Complex 238; zona B ⁶³	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite; 1,82 x 0,68 x -0,55 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
47.	Complex 239; zona B ⁶⁴	Rotundă; 1,17 x 1,17 x -0,32 m	Turdaș	-	-		-
48.	Complex 240; zona B ⁶⁵	Dreptunghiulară cu laturile scurte ușor arcuite; 2,42 x 0,54 x 0,58 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
49.	Complex 241; zona B ⁶⁶	Ovală; 0,73 x 0,54 x -0,55 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
50.	Complex 243; zona B ⁶⁷	Semicerc arcuit la bază; 1,32 x 0,65 x -0,56 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
51.	Complex 244; zona B ⁶⁸	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite; 1,10 x 0,72 x -0,51 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
52.	Complex 245; zona B ⁶⁹	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 1,38 x 0,55 x -0,72 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE; Fragment corn de căprior
53.	Complex 246; zona B ⁷⁰	Dreptunghiulară cu colțuri în unghiuri drepte; 1,48 x 0,68 x -0,58 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
54.	Complex 309; zona B ⁷¹	Dreptunghiulară cu o latură rotunjită; 0,48 x 0,62 x -0,45 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S?
55.	Complex 310A; zona B ⁷²	Rotundă; 0,60 x 0,60 x -0,38 m	Turdaș	-	-		-
56.	Complex 310B; zona B ⁷³	Patrulateră cu laturile arcuite; 0,40 x 0,40 x -0,38 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE?

⁶² LUCA 2019: 97, foto 173-174, plan 48.

⁶³ LUCA 2019: 97-98, foto 175, plan 49-50.

⁶⁴ LUCA 2019: 99, foto 176-177, plan 51.

⁶⁵ LUCA 2019: 99-100, foto 178-179, plan 52.

⁶⁶ LUCA 2019: 100-101, foto 180-181, plan 53.

⁶⁷ LUCA 2019: 101, foto 182-183, plan 54.

⁶⁸ LUCA 2019: 101-102, foto 184-185, plan 55.

⁶⁹ LUCA 2019: 102-103, foto 186-189, plan 56.

⁷⁰ LUCA 2019: 103-104, foto 190-191, plan 57.

⁷¹ LUCA 2019: 104-105, foto 192-193, plan 58.

⁷² LUCA 2019: 105-106, foto 194, plan 59.

⁷³ LUCA 2019: 105-106, foto 195, plan 59.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
57.	Complex 311; zona B ⁷⁴	Dreptunghiulară cu laturile scurte arcuite; 1,88 x 0,28 x -0,47 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
58.	Complex 330; zona B ⁷⁵	Dreptunghiulară cu laturile scurte sub formă de semicerc; 1,38 x 0,36 x -0,42 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
59.	Complex 331; zona B ⁷⁶	Ovală; 1,34 x 0,42 x -0,42 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
60.	Complex 332; zona B ⁷⁷	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 0,98 x 0,56 x -0,55 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
61.	Complex 341-2; zona B ⁷⁸	Dreptunghiulară; 2,15 x 0,70 x -0,54 m	Turdaș, faza III	-	-		Orientare NV-SE; Fragment ceramic – femeie născând
63.	Complex 351; zona B ⁷⁹	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite; 1,15 x 0,32 x -0,45 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1243.108 5975±31 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4946-4781 calBC.	Orientare NE-SV
64.	Complex 486; zona C ⁸⁰	Rotundă; 0,78 x 0,78 x -0,36 m	Turdaș	-	-		-
65.	Complex 487; zona C ⁸¹	Rotundă; 0,80 x 0,80 x -0,30 m	Turdaș	-	-		-
66.	Complex 981; zona C ⁸²	Triunghiulară cu colțuri rotunjite; 1,04 x 0,80 x -0,55 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
67.	Complex 982; zona C ⁸³	Dreptunghiulară cu laturile scurte arcuite; 1,38 x 0,52 x -0,56 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
68.	Complex 1221; zona C ⁸⁴	Dreptunghiulară (?); 1,40 x 0,55 x -0,50 m	Turdaș	Tăiat de locuință Turdaș	-		Orientare N-S
69.	Complex 1507; zona C ⁸⁵	Ovală; 0,65 x 0,54 x -0,42 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
70.	Complex 1508; zona B ⁸⁶	Ovală; 0,65 x 0,54 x -0,42 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1253.108 5990±36 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4981-4791 calBC.	Orientare E-V

⁷⁴ LUCA 2019: 106-107, foto 196-197, plan 60.

⁷⁵ LUCA 2019: 108-109, foto 200, plan 63.

⁷⁶ LUCA 2019: 107-108, foto foto 198, plan 61.

⁷⁷ LUCA 2019: 107-108, foto 199, plan 62.

⁷⁸ LUCA 2019: 109, foto 202-203, plan 65; LUCA, PERIANU 2019.

⁷⁹ LUCA 2019: 111, foto 201, plan 67, tab. X; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1243.108.

⁸⁰ LUCA 2019: 109-110, foto 204-205, plan 66.

⁸¹ LUCA 2019: 110-111, foto 206-207, plan 67.

⁸² LUCA 2019: 111-112, foto 208-209, plan 68.

⁸³ LUCA 2019: 112, foto 210, plan 69.

⁸⁴ LUCA 2019: 112-114, foto 211-212, plan 70.

⁸⁵ LUCA 2019: 114-115, foto 213-214, plan 71.

⁸⁶ LUCA 2019: 115-116, foto 215-216, plan 72, tab. XI; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1253.108.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
71.	Complex 1522; zona B ⁸⁷	Rotundă; 0,67 x 0,67 x -0,34 m	Turdaș	-	-		-
72.	Complex 1525; zona B ⁸⁸	Rotundă; 0,60 x 0,60 x -0,60 m	Turdaș	Tăiat de groapa de stâlp a unei locuințe Turdaș, faza III	-		-
73.	Complex 1535; zona B ⁸⁹	Rotundă; 0,73 x 0,73 x -0,38 m	Turdaș	-	-		-
74.	Complex 1565; zona B ⁹⁰	Rotundă; 0,86 x 0,86 x -0,71 m	Turdaș	Tăiat de un șanț de gard al culturii Turdaș	-		-
75.	Complex 1591; zona B ⁹¹	Rotundă; 0,66 x 0,66 x -0,46 m	Turdaș, faza I/II	-	RoAMS 1257.108 5938±35 BP	2σ (95,4% probabilitate): 0.7% - 4929-4924 calBC; 94.7% - 4910-4772 calBC.	-
76.	Complex 1601; zona B ⁹²	Rotundă; 0,54 x 0,54 x -0,36 m	Turdaș	-	-		-
77.	Complex 1616A; zona B ⁹³	Dreptunghiulară cu colțuri în unghi drept; 0,88 x 0,72 x -0,44 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
78.	Complex 1616B; zona B ⁹⁴	Rotundă; 0,73 x 0,73 x -0,46 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
79.	Complex 1673; zona B ⁹⁵	Dreptunghiulară cu laturile scurte puternic arcuite; 2,12 x 0,42 x -0,62 m	Turdaș, faza I	-	RoAMS 1250.108 5985±30 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4950-4790 calBC.	Orientare E-V
80.	Complex 1682; zona B ⁹⁶	Dreptunghiulară ; 6,10 x 0,72 x -0,20 m	Turdaș	-	-		Orientare N-S
81.	Complex 1683; zona B ⁹⁷	Trapezoidală; 0,96 x 0,64 x -0,38 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
82.	Complex 1692; zona B ⁹⁸	Rotundă; 0,84 x 0,84 x -0,37 m	Turdaș, faza II	-	RoAMS 1259.108 5917±36 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4.9% - 4897-4866 calBC; 90.5% - 4851-4712 calBC.	-
83.	Complex 1696; zona B ⁹⁹	Curbilinie cu laturile scurte rotunjite; 1,88 x 0,28 x -0,29 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V
84.	Complex 1703A; zona B ¹⁰⁰	Dreptunghiulară cu latura scurtă	Turdaș	Tăiat de Complexul 1705	-		Orientare E-V

⁸⁷ LUCA 2019: 116, foto 217-218, plan 73.

⁸⁸ LUCA 2019: 116-117, foto 219-220, plan 74.

⁸⁹ LUCA 2019: 117-118, foto 221-222, plan 75.

⁹⁰ LUCA 2019: 118, foto 223-224, plan 76.

⁹¹ LUCA 2019: 119, foto 225-226, plan 77, tab. XII; LUCA *et al.* 2020: 30, tab. V, RoAMS 1257.108.

⁹² LUCA 2019: 119-120, foto 227, plan 78.

⁹³ LUCA 2019: 120-121, foto 228-229, plan 79.

⁹⁴ LUCA 2019: 120-121, foto 230-231, plan 80.

⁹⁵ LUCA 2019: 121-122, plan 81, tab. XIII; LUCA *et al.* 2020: 31, tab. VI, RoAMS 1250.108.

⁹⁶ LUCA 2019: 122-123, foto 232-233, plan 82.

⁹⁷ LUCA 2019: 123, foto 234-235, plan 83.

⁹⁸ LUCA 2019: 123-124, foto 136-137, plan 84, tab. XIV; LUCA *et al.* 2020: 30, tab. IV, RoAMS 1259.108.

⁹⁹ LUCA 2019: 124-125, foto 238-239, plan 85.

¹⁰⁰ LUCA 2019: 125-126, foto 24-241, plan 86.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Formă și dimensiuni (Lungime x lățime x adâncime)	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
		rotunjită; ? x 0,68 x -0,41 m					
85.	Complex 1860A; zona B ¹⁰¹	Dreptunghiulară cu laturile scurte ușor rotunjite; 1,40 x 0,68 x -0,48 m	Turdaș	Tăiat de Complexul 1860	-		Orientare NV-SE
86.	Complex 158; zona F ¹⁰²	Ovală; 1,18 x 0,57 x -0,38 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE
87.	Complex 159A; zona F ¹⁰³	Dreptunghiulară; 1,15 x 0,64 x -0,63 m	Turdaș	Tăiat de Complexul 159B	-		Orientare NE-SV
88.	Complex 159B; zona F ¹⁰⁴	Dreptunghiulară; 1,12 x 0,68 x -0,65 m	Turdaș	Taie Complexul 159A	-		Orientare NE-SV
89.	Complex 160; zona F ¹⁰⁵	Dreptunghiulară cu laturile scurte arcuite; 1,18 x 0,46 x -0,82 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
90.	Complex 160A; zona F ¹⁰⁶	Rotundă; 0,40 x 0,70 x -0,65 m	Turdaș	Tăiată de un complex Turdaș	-		Orientare NE-SV
91.	Complex 161; zona F ¹⁰⁷	Dreptunghiulară cu unul din pereți ondulat și parțial spart și cu laturile scurte rotunjite; 1,15 x 0,62 x -0,68 m	Turdaș	-	-		Orientare E-V; Vas ceramic aproape întreg
92.	Complex 230; zona F ¹⁰⁸	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite; 0,98 x 0,58 x -0,45 m	Turdaș	-	-		Orientare NE-SV
93.	Complex 261; zona F ¹⁰⁹	Rotundă; 0,90 x 0,90 x -0,37 m	Turdaș	-	-		-
94.	Complex 281; zona F ¹¹⁰	Dreptunghiulară cu laturile scurte rotunjite și inegale; 1,35 x 0,58 x -0,28 m	Turdaș	-	-		Orientare NV-SE

¹⁰¹ LUCA 2019: 126-127, foto 242-243, plan 87.

¹⁰² LUCA 2019: 128, foto 244-245, plan 88.

¹⁰³ LUCA 2019: 128-129, foto 246-248, plan 89.

¹⁰⁴ LUCA 2019: 128-129, foto 249, plan 89.

¹⁰⁵ LUCA 2019: 129-130, foto 25-251, plan 90, 92.

¹⁰⁶ LUCA 2019: 129-130, plan 90, 92.

¹⁰⁷ LUCA 2019: 130-131, foto 252-253, plan 91-92.

¹⁰⁸ LUCA 2019: 131-132, foto 254-255, plan 93.

¹⁰⁹ LUCA 2019: 132-133, foto 256-257, plan 94.

¹¹⁰ LUCA 2019: 133, foto 258-259, plan 95-96.

Tabel II. Turdaș-Luncă. Posibile morminte umane înhumate.

Nr. Crt.	Zona descoperirii și numărul complexului	Forma, lungime/lățime	Cultura, Faza	Intersecții	Datare absolută BP	Datare absolută calBC	Observații / Inventar
1.	Complex M1 / 2018-2019; zona F ¹¹¹	Ovală; 0,80 x 0,45 x -1,20-1,45 m	Petrești	-	RoAMS 1784.108 5493±56 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4453-4241 calBC.	Orientare N-S
2.	Complex 201A; zona B ¹¹²	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 0,86 x 0,37 x -1,20-1,45 m	Petrești	Taie Complexul 201	RoAMS 1782.108 5697±59 BP	2σ (95,4% probabilitate): 90.4% - 4691-4442 calBC; 3.4% - 4442-4395 calBC; 1.7% - 4386-4370 calBC.	Orientare NE-SV
3.	Complex 1043; zona A ¹¹³	Ovală; 1,60 x 0,80 x -0, 73 m	Petrești	-	RoAMS 1781.108 5722±54 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4705-4451 calBC.	Orientare NE-SV; Materiale arheologice Turdaș
4.	Complex 2054; zona C ¹¹⁴	Ovală; 1,40 x 0,79 x -1,05-1,20 m	Turdaș, faza III	-	RoAMS 1783.108 5819±57 BP	2σ (95,4% probabilitate): 94.3% - 4800-4537 calBC; 1.2% - 4831-4816 calBC.	Orientare E-V; Ocră galben pe călcâiul piciorului stâng
5.	Complex 157; zona A ¹¹⁵	Dreptunghiulară cu colțuri rotunjite; 1,55 x 0,55 x -1,50-1,60 m	Turdaș, faza II/III	-	RoAMS 1779/108 5835±62 BP	2σ (95,4% probabilitate): 4841-4540 calBC.	Orientare N-S
6.	Complex 1814; zona C ¹¹⁶	Dreptunghiulară, ovalizată; 2,10 x 1,10 x -0,40-0,90 m	Turdaș, faza I/II	-	RoAMS 1777.108 5933±57 BP	2σ (95,4% probabilitate): 94.4% - 4954-4687 calBC; 1.0% - 4986-4971 calBC.	Orientare NE-SV

¹¹¹ LUCA *et al.* 2022: 5-6, foto 1, plan 1.¹¹² LUCA 2019: 69, foto 106; LUCA *et al.* 2022: 6-7, foto 2, plan 2.¹¹³ LUCA *et al.* 2022: 7-8, foto 3, plan 3.¹¹⁴ LUCA *et al.* 2022: 8-9, foto 4, plan 4.¹¹⁵ LUCA 2020: 39-41, foto 224-227, plan 41, punere în plan 15; LUCA *et al.* 2022: 9-10, foto 5, plan 5.¹¹⁶ LUCA *et al.* 2022: 10, foto 6.

Tabel III. Turdaș-Luncă. Posibile „morminte rituale” (umane?) ordonate după orientare.

Orientare	E-V	N-S	NE-SV	NV-SE
Nr. Complex / zonă	186/B	84/A	83/A	196/B
	193/B	206/B	88/A	198/B
	195/B	227/B	187/B	220/B
	199/B	234/B	192/B	226/B
	200/B	237/B	194/B	228/B
	201/B	238/B	215/B	230/B
	202/B	243/B	241/B	236/B
	203/B	246/B	311/B	244/B
	209/B	309/B	331/B	245/B
	210/B	982/C	351/B	310B/B
	216/B	1221/C	159A/F	332/B
	217/B	1616A/B	159B/F	341-2/B
	218/B	1682/B	160/F	1616B/B
	221/B		160A/F	1683/B
	222/B		230/F	1860A/B
	232/B			158/F
	240/B			281/F
	1507/C			
	1508/B			
	1673/B			
1696/B				
1703A/B				
161/F				

Tabel IV. Turdaș-Luncă. Posibile morminte umane de înhumare ordonate după orientare.

Orientare	E-V	N-S	NE-SV	NV-SE
Nr. Complex / zonă	2054/C	M1/F	201A/B	
		157/A	1043/A	
			1814/C	

Tabel V. Turdaș-Luncă. Posibile „morminte rituale” (umane?) ordonate după inventar.

Inventar	Fragmente silix	Fragmente Topoare	Vase întregi	Fragment de reprezentare antropomorfă	Fragment corn
Nr. Complex / zonă	187/B	194/B	161/F	341-2/B	245/B
	195/B	222/B			
	196/B	223/B			
	204/B				

Tabel VI. Turdaș-Luncă. Morminte umane de înhumare ordonate după inventar.

Inventar	Ocru	Fragmente ceramice
Nr. Complex / zonă	2054/C	1043/A

BIBLIOGRAFIE

- BEM 2015 Bem, C., *Sistemul de fortificație al stațiunii eneolitice de la Pianu de Jos Podei (Alba, România). Între simbolism și rațiuni defensive*, in col. *Monografii*, 10, Ed. Cetatea de Scaun, București.
- LAZAROVICI 2020 Lazarovici, Gh., *Balta Sărată. Din preistoria Caransebeșului*, Ed. Gutenberg Univers, Arad.
- LUCA 2020 Luca, S. A., *Un oraș preistoric din Europa. Turdaș-Luncă. Sector A*, vol. I.2, in col. BS, 28, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.
- LUCA 2019 Luca, S. A., *Un oraș preistoric din Europa. Turdaș-Luncă. Sector A. vol. II.1*, in col. BS, 27, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.
- LUCA 2019a Luca, S. A., *Un oraș preistoric din Europa. Turdaș-Luncă. Sector A. vol. I.1*, in col. BS, 26, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu.
- LUCA 2001 Luca, S. A., *Așezări neolitice pe valea Mureșului (II). Noi cercetări arheologice la Turdaș-Luncă. I. Campaniile 1992-1995*, in col. BMAP, 17, Ed. Economică, București.
- LUCA 1997 Luca, S. A., *Așezări neolitice pe valea Mureșului (I). Habitatul turdășean de la Orăștie Dealul Pemilor (punct X₂)*, in col. BMAP, 4, Ed. Altip, Alba Iulia.
- LUCA (coord.) 2012 Luca, S. A. (coord.), *Cercetările arheologice preventive de la Turdaș-Luncă (jud. Hunedoara). Campania 2011*, in col. col. BB, 59, Ed. Muzeului Național Brukenthal, Sibiu.
- LUCA, PERIANU 2019 Luca, S. A., Perianu, Fl., *Turdaș-Luncă. 2011 preventive campaign, Sector B. Feature 341-2. A ritual pit? Turdaș culture, phase III*, in: *ActaTS*, 18, 5-22.
- LUCA et al. 2022 Luca, S. A., Teodorescu, R.-M., Perianu, Fl., Găză, O., Mihon, M., Păceșilă, D., *Date cronologice absolute rezultate în urma analizei radiocarbon a unor morminte de inhumație din săpăturile preventive de la Turdaș-Luncă (2011-2019). (Culturile Turdaș și Petrești)*, in: *Apulum*, 59, 1-22.
- LUCA et al. 2020 Luca, S. A., Sava, T. B., Ilie, M., Dima, A., Pascal, D., Sava, G., Mănăilescu, C., Perianu, Fl., Teodorescu, R., Luca, A., *Radiocarbon data from the Turdaș-Luncă archaeological site (Preventive research of the year 2011) (V). Absolute chronology of Turdaș culture in its eponym site*, in: *Brukenthal*, XV, 1, 7-37.
- ROSKA 1941 Roska, M., *A Torma Zsófia-gyűjtemény. Áz Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtárában / Die Sammlung Zsófia von Torma. In der Numismatisch-Archaeologischen Abteilung des Siebenbürgischen Nationalmuseums*, Ed. Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet R.-T, Kolozsvár.